

Kurt Adamlıktan İkonluğa Giden Yol: Estetiğin Yaygınlaşması ve Anlamlandırılmasında Toplumsal M¼dahale

Ziyaeddin Kırboğa

0000-0002-3636-790X

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fak¼ltesi, Felsefe B¼l¼m¼, Karaman, T¼rkiye

ror.org/037vfvf096

zkirboga@kmu.edu.tr

Tahir Dağcı

0000-0002-5520-5164

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi, Birey ve Toplum Sorunları Anabilim Dalı,
Karaman, T¼rkiye

ror.org/037vfvf096

tdagci@kmu.edu.tr

z

G¼n¼m¼zde, maddi anlamda önemli bir gider teşkil etmekle birlikte estetik m¼dahalelerin bedene sağladığı yeni g¼r¼n¼m¼n, zihinsel olarak bir kurtuluş olanağı sunduğu d¼ř¼n¼lmektedir. İnsanların başkaca isteklerinden ve hatta ihtiyaçlarından vazgeçerek ya da onları erteleyerek yaptırdukları estetik amaçlı m¼dahaleler giderek yaygınlaşmış ve çeşitlenmiştir. Estetik m¼dahale cerrahi olmayan operasyonları da ifade etmektedir. Bu çalışmada 'Estetik M¼dahale' ifadesinin seçilmesi, konunun her iki y¼n¼n¼ de içermesiyle ilişkilidir. İnsanların bedenleri üzerinde birtakım değişiklikler istemesi yeni bir eğilim değildir. G¼n¼m¼zde estetik m¼dahale arzusunun nedenleri ve toplumsal boyutu sosyolojik temelde araştırılması gereken bazı soruları beraberinde getirmektedir. Bedende kalıcı hasarların oluşması, toplum tarafından beğenilme arzusu gibi sebep ve sonuç itibariyle bazı sorunlara yol açması, estetik m¼dahalelerle ilgili bir arka plan ç¼z¼mlemesini gerektirmektedir. Çalışma Karaman'da estetik m¼dahale konusunda yapılan ilk araştırma özelliğini taşımaktadır. Çalışmanın amacı bireylerin estetik m¼dahaleye neden başvurduklarını, estetik m¼dahaleyi nasıl algıladıklarını, estetik m¼dahalenin toplumsal nedenlerini bilimsel olarak ortaya koymaktır. Özellikle estetik değişimin arzulanmasında çevrenin, toplumun bir etkisinin olup olmadığı, bir etki söz konusu ise bunun nedenleri ve sonuçları araştırmada irdelenen merkezi sorulardır. Dolayısıyla bu çalışmayı, bir toplumsal arka plan ç¼z¼mlemesi olarak değerlendirmek m¼mk¼nd¼r. Çalışma, Karaman ilinde yaşayan, bedenine estetik m¼dahale yaptırmış olan örneklerle gerçekteşirilmiş bir alan araştırmasıdır. Çalışmada nitel araştırma y¼ntemi uygulanmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış g¼r¼řme tekniği ile elde edilmiştir. Veriler, g¼r¼řme tekniğiyle toplanmış ve betimsel analiz yaklaşımı ile değerlendirilmiştir. Araştırmada, estetik m¼dahaleyi g¼d¼leyen unsurlar "toplum baskısı, diğerlerinin rahatsız edici bakışları ve alaycı bakışlardan duyulan rahatsızlık, çevre ve medya etkisi, g¼r¼n¼m memnuniyetsizliği" gibi dışa d¼n¼k nedenler olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla estetik m¼dahalenin baskın nedensel unsuru toplumdur.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi; Karaman; Estetik M¼dahale; Beden; G¼zellik; Toplumsal Baskı; Din

Öne Çıkanlar

- Bu çalışmada insanların bedenleri üzerinde estetik müdahale yaptırma nedenleri, estetik müdahaleyi nasıl anlamlandırdıkları ve estetik müdahale yaptırmada çevrenin/toplumun bir etkisinin ya da baskısının olup olmadığı araştırılmıştır.
- Bu araştırma Karaman il merkezinde yaşayan ve bedenine estetik müdahale yaptıran bireyleri kapsamaktadır.
- Bu araştırma beden üzerinde yaptırılan işlemleri, sadece ameliyatla sınırlanamamaktadır. Ayrıca araştırma Karaman’da bu konuda ilk defa yapılan bir araştırma özelliği taşımaktadır.
- Araştırmada, “toplum baskısı, diğerlerinin rahatsız edici bakışları, yaklaşımları ve dış görünüşe odaklanmaları, alaycı bakışlardan duyulan rahatsızlık, çevre ve medya etkisi, görünüm memnuniyetsizliği” gibi estetik müdahalede katılımcıları güdüleyen unsurlar genellikle dışa dönük nedenler olarak tespit edilmiştir.
- İnsanların beden imajına yönelik yorum ve değerlendirmeleri kişilerin estetik işlem sonucunu olumlu etkilemekte ve estetik deneyimi pekiştirmektedir.
- Estetik müdahaleye başvurma konusunda sağlıklı gerekçe olarak gösterenler azınlıktadır. Bütüncül bir gözle değerlendirdiğimizde bireylerdeki estetik müdahalenin baskın nedensel unsuru toplum olarak ifade edilebilir.

Atıf Bilgisi

Kırboğa, Ziyaeddin – Dağcı, Tahir. “Kurt Adamlıktan İkonluğa Giden Yol: Estetiğin Yaygınlaşması ve Anlamlandırılmasında Toplumsal Müdahale”. *Eskiyeni* 56 (Mart 2025), 103-124. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1568726>

Makale Bilgileri

<i>Etik Kurul İzni</i>	Etik onay, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından verilmiş olup 08.03.2024 tarihli ve 94 numaralıdır.	
<i>Geliş Tarihi</i>	16 Ekim 2024	
<i>Kabul Tarihi</i>	07 Mart 20245	
<i>Yayın Tarihi</i>	25 Mart 2025	
<i>Hakem Sayısı</i>	İki İç Hakem - İki Dış Hakem	
<i>Değerlendirme</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik	
<i>Etik Beyan</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.	
<i>Benzerlik Taraması</i>	Yapıldı - intihal.net	
<i>Çıkar Çatışması</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	
<i>Etik Bildirim</i>	eskiyenidergi@gmail.com	
<i>Yazar Katkıları</i>	Araştırmanın Tasarımı (CRediT 1)	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Veri Toplanması (CRediT 2)	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Araştırma - Veri Analizi- Doğrulama (CRediT 3-4-6-11)	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Makalenin Yazımı (CRediT 12-13)	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14)	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
<i>S. Kalkınma Amaçları</i>	-	
<i>Lisans</i>	CC BY-NC 4.0	

From Werewolf to Icon: Social Intervention in the Dissemination and Meaning of Aesthetics

Ziyaeddin Kırboğa

0000-0002-3636-790X

Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of Philosophy, Karaman, Türkiye
ror.org/037vfvf096
zkirboga@kmu.edu.tr

Tahir Dağcı

0000-0002-5520-5164

Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Health Sciences, Department of Individual and Social Problems, Karaman, Türkiye
ror.org/037vfvf096
tdagci@kmu.edu.tr

Abstract

The prevailing contemporary perspective posits the aesthetic interventions, despite their substantial financial cost, facilitate a form of psychological liberation. These interventions, wherein individuals relinquish or defer their other aspirations and necessities, have witnessed a marked increase in both prevalence and diversification. Noteworthy is the inclusion of non-surgical procedures within the purview of aesthetic interventions. The employment of the term 'aesthetic intervention' is predicated on its capacity to encompass both aspects of the subject. While the pursuit of bodily modifications is not a novel phenomenon, the contemporary social dimension of the desire for aesthetic intervention today gives rise to a number of questions that necessitate investigation from a sociological perspective. The potential adverse consequences of aesthetic interventions, including the possibility of permanent bodily harm and the societal desire to be accepted, necessitate a comprehensive background analysis. This study is noteworthy as the inaugural research on aesthetic interventions in Karaman, with the objective of scientifically elucidating the motivations behind individuals seeking aesthetic interventions, their perceptions of these interventions, and the social factors that underpin their decision-making. Of particular note is, question of whether environmental and societal factors influence the desire for aesthetic change, and if so, the underlying causes and consequences of this influence. This study can thus be regarded as a social background analysis. The study is a field research conducted with a sample of individuals residing in Karaman province who have undergone aesthetic interventions on their bodies. A qualitative research method was applied in the study. The data were collected using semi-structured interviews and evaluated through a descriptive analysis approach. This study concluded that the factors motivating aesthetic interventions are outwardly influenced by social pressure, discomfort from disturbing or mocking glances from others, environmental and media influences are the dominant causal factor for aesthetic interventions.

Keywords

Sociology of Religion; Karaman; Aesthetic Intervention; Body; Beauty; Social Pressure; Religion

Highlights

- The present study set out to investigate the reasons why people undergo aesthetic interventions, how they make sense of these interventions, and whether there is an effect or pressure from the environment / society on aesthetic interventions.
- The research covers individuals living in the Karaman province who have undergone aesthetic interventions.
- The research does not limit the procedures performed on the body only to surgery. In addition, this research is the first to be conducted on this subject in Karaman.
- This study identified the factors motivating the participants undergo aesthetic interventions, including 'social pressure, disturbing looks, approaches and focus on appearance, discomfort from sarcastic looks, environmental and media influence, dissatisfaction with appearance'. These were categorised as outward-oriented reasons.
- The study also found that people's comments and evaluations about their body image positively influence the outcomes of aesthetic procedures and reinforce the aesthetic experience.
- Those who cite health as a reason for resorting to aesthetic interventions are in the minority. When evaluated from a holistic perspective, the predominant causal factor of aesthetic intervention in individuals can be expressed as societal influences.

Citation

Kırboğa, Ziyaeddin – Dağcı, Tahir. "From Werewolf to Icon: Social Intervention in the Dissemination and Meaning of Aesthetics". *Eskiyeni* 56 (March 2025), 103-124.

<https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1568726>

Article Information

<i>Ethics committee</i>	Granted by Karamanoglu Mehmetbey University, Social and Human Sciences Ethics Committee, Ethics Panel, approval dated 08.03.2021 and numbered 94.	
<i>Date of submission</i>	16 October 2024	
<i>Date of acceptance</i>	07 March 2025	
<i>Date of publication</i>	25 March 2025	
<i>Reviewers</i>	Two Internal & Two External	
<i>Review</i>	Double-blind	
<i>Plagiarism checks</i>	Yes - intihal.net	
<i>Conflicts of Interest</i>	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest	
<i>Complaints</i>	eskiyenidergi@gmail.com	
<i>Author Contributions</i>	Conceptualization (CRediT 1)	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Data Curation (CRediT 2)	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Investigation - Analysis - Validation (CRediT 3-4-6-11)	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing (CRediT 12-13)	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing - Review & Editing (CRediT 14)	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
<i>S. Development Goals</i>	-	
<i>License</i>	CC BY-NC 4.0	

Giriş

Güzellik duygusu, insanla birlikte hep var olagelmıştır. Bu duygu zamanın şartlarına bağlı olarak sürekli değişmektedir. Belki güzellik duygumuza uygun olana yani estetik anlayışımıza yeni anlayışların eklendiğini ifade etmek de yanlış olmayacaktır. Bugün hem bir tıp terimi olarak hem de güzellik duygumuza uygunluğu ifade etmek için yaygın şekilde kullandığımız *estetik* sözcüğünün kavramsal yönü üzerinde durmak yerinde olacaktır.

“Estetik” sözcüğü Grekçe “*aisthesis*” ya da “*aisthanesthai*” sözünden gelir. “*Aisthesis*” sözcüğü duyum, duyulur algı anlamına geldiği gibi, “*aisthanesthai*” sözcüğü de duyu ile algılamak anlamına gelir. Estetik, bu anlamda duyulur algının, duyusallığın sağladığı bilgi ile ilgili bir bilim olarak düşünülmektedir. Sözcüğün kökeninde bulunan bu duyusallık, estetik dediğimiz bilimin adının dışında da bu sözcüğün yaşadığını göstermektedir. Günümüz tıp terminolojisinde rastladığımız “*anesthesi total*” ya da “*anesthesi lokal*” terimleri bunun somut örnekleridir. Birincisi, ameliyat esnasında tüm duyarlılığımızın yok edilmesi, diğeri de ameliyat edilecek bölgede duyarlılığın yok edilmesini ifade eder. Estetik dediğimiz bilime bu adın verilmesi çok uzak bir tarihe gitmez. Estetik dediğimiz bilimi kuran ve ona bu adı veren Chr. Wolf’un bir öğrencisi olan Alexander G. Baumgarten’dır (1714-1762).¹

Estetik ikibinbeşyüz yıl kadar önce Çin, Mısır, Hindistan ve Babil’de ortaya çıkmıştır. Ayrıca Eski Yunan ve Eski Roma estetiğin geliştiği önemli yerler olmuştur.² Estetik, sanat veya güzellikle ilgili değerleri ele alan felsefe dalıdır. Bu alanın konusu güzel veya güzeldir. Bu disiplini iyi, hoş, çirkin, trajik, yüce gibi güzellikle yakın ilişkisi bulunan kavramları araştırır. Doğal obje veya insan eseri olarak ortaya çıkan ürünlerde sunulan güzellikler hakkında insanların yargıları ve yaşam biçimlerinde söz konusu olan değerleri, hazları, tatları ve tavırları çözümler. Estetik; objeleri, estetik tecrübenin objelerini seyretmede ortaya çıkan sorunların çözümü ve kavramların çözümlemesiyle ilgilenir.³

Estetik ilgi, bir toplumsal değer olarak sanat değerinin anlatımıdır ve aynı zamanda sanat sosyolojisinde toplumsal açıdan ele alınır.⁴ ‘Estetik güzellik’ ifadesi günümüzde, öncelikle estetik cerrahi, reklam kuruluşları, parfümeri, modacılık, kozmetik, sanayi tasarımcılığı gibi büyük sermaye ve kazanç ağlarını çağrıştırmaktadır. Bir değer olarak *güzellik* metalaştırılmış, kolayca alınıp satılabilen bir nesneye dönüşmüştür. Diğer ticaret malları gibi ‘estetik’ olarak tanınan ürünler piyasada mutlak mübadele değerine dönüştürülebilmektedir.⁵ Estetik, toplumsal hayatta üretim, tüketim ya da herhangi bir ihtiyacın karşılanması gerektiği düşüncesinden daha çok “uyum, iç düzen, insan algılarına çekici görünme” gibi nitelikleri elde etmeyi ifade eder. Estetik, sonuçta zihnimize bir ‘yargı’yı beraberinde getirir. Bu, bütün doğal ve insanla ilgili faaliyetler ve durumlar karşısında verilebilecek *güzel* veya *çirkin* yargılarını kapsar. Göze hoş gelip

¹ İsmail Tunalı, *Estetik* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012), 13.

² Ivan Frolov, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Aziz Çalışlar (İstanbul: Cem Yayınevi, 1991), 150.

³ Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü* (İstanbul: Paradigma, 1999), 314-315.

⁴ Hilmi Ziya Ülken, *Sosyoloji Sözlüğü* (İstanbul, 1969), 101.

⁵ Hakkı Hünler, *Estetik’in Kısa Tarihi Modern Kültür ve Sanat Üzerine Felsefi Bir Araştırma* (İstanbul: Paradigma Yayınları, 1998), 9.

gelmemesi, izleyende oluşan olumlu ya da olumsuz intibaya göre, herhangi bir şeyi güzel veya çirkin olmakla niteleyen yargı, *estetik yargıdır*.⁶ Sahip olduğumuz bu yargı, estetik konusunda başkalarının kendimize ya da kendimizin başkalarına karşı bir tutum belirlemesine neden olabilmektedir. Bu yargı, insanları estetik konusunda yeni kabullere zorlamış ve belki daha önce insanların hiç üzerinde bile durmadıkları fiziksel görünümünün bazı yönleriyle ilgili yeni tutumlar sergilemeye itmiştir. Bu yeni kabuller ve tutumlar, insanların kendi bedenleri üzerinde yaptıkları değişiklikler ve müdahaleler olarak gerçekleşmektedir.

Bugün ideal bireyden anlaşılması gereken ideal bedendir. Çağdaş ten algısı tını de cismanileştirmiş, ten aşkın bir değer kazanmış ve insanlığın manevi ritüellerinin yerine kendini ikame etmiştir. Bu anlayışa göre bireyler, sıksıklar ve şişkolar veya çirkinler ve güzeller şeklinde kategorize edilir. Modern kültür, sürekli değiştirmeye zorladığı yüceltilmiş bir beden politikasına sahiptir. Beden yüzeyi, üretilen küresel trendlere angajedir: Her an yeniden yapılandırılır, rötüşlenir, restore edilir, sonra yıkılıp geçerli yeni akımların motivasyonu ile tekrar inşa edilir.⁷

Esasen estetik müdahale, yalnızca beden yüzeyine yapılan cerrahi operasyonlarla sınırlı değildir. Cerrahi yöntemlerin dışında, insan bedeni üzerinde yapılan/yaptırılan müdahaleler oldukça çeşitlidir. Hatta estetik müdahale, sadece doğrudan dış beden üzerindeki işlemlerle de ilgili değildir. Amaç bedenin dış güzelliğiyle ilgili olsa da müdahale bedenin iç kısmından yapılabilmektedir. Örneğin salt estetik amaca yönelik, yani başkaca bir sağlık sorunundan bağımsız, vücudun dış görüntüsünü güzelleştirmek amacıyla yapılan mide küçültme ameliyatları bu kapsamda değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu çalışmada 'Estetik Müdahale' ifadesi, estetik amaçlı, vücuda içeriden veya dışarıdan yapılan, cerrahi ve cerrahi olmayan bütün işlemleri içermektedir.

Araştırma sırasında katılımcılardan birinin (Katılımcı 1) kendi durumunu "*Kurt adam görünüşünden çıkmış gibi hissediyorum*" şeklinde ifade etmesi, aslında estetik müdahalelerin en çarpıcı gerekçelerinden birine işaret etmektedir ki çalışmanın önemini özetler nitelikte, başlığında küçük bir değişiklik yapmamız gerektiği düşüncesini doğurmuştur. Katılımcının bu yaklaşımı Baudrillard'ın "bedenin günümüzde kurtuluş nesnesine dönüştüğü" tezini çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla beden ahlakî ve ideolojik fonksiyonları bakımından, ruhun konumuna getirilmiştir.⁸ Artık günümüzde maddi yönüne rağmen ruhsal bir kimlik kazandırılan beden üzerinde estetik müdahaleler, bir kurtuluş yolu olarak kaçınılmaz bir tüketim biçimine dönüşmüştür.

1. Literatür

Günümüzde insan bedenine yapılan estetik operasyonların artmasıyla birlikte konu ile ilgili bilimsel çalışmalar da giderek artmıştır. Bu çalışmaların öncelikle tıp ve sağlık alanlarında yapıldığı görülmektedir. Bu durum konunun öncelikle ilgili tarafının sağlık ve tıp bilimleri olduğundan kaynaklanmaktadır. Estetik müdahale konusu daha sonra toplumbilim, psikoloji, iletişim ve medya gibi sosyal bilimin farklı alanlarında incelenmiştir. Çalışmada estetik konusu ile ilgili ülkemizde ve yurt dışında yapılan

⁶ Ömer Demir - Mustafa Acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü* (Ankara: Adres, 2005), 135.

⁷ Sertaç Timur Demir, *Ten Medeniyeti* (İstanbul: Açılım Kitap, 2017), 14.

⁸ Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu*, çev. Hazal Delicaylı - Ferda Keskin (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997), 155.

çalışmaların birçoğundan faydalanılmıştır. Araştırmanın olgunlaşmasında yararlanılan başlıca çalışmalar şunlardır:

Çapar estetik uygulamaya başvuran kadınların benlik saygısını⁹, Demirbaş insanların neden estetik müdahaleye başvurduklarını¹⁰, Odabaşı gazete haberlerindeki estetik eğilimleri ve algıları, Barlas ve diğerleri estetik cerrahi hastalarında beden imajı ve depresyon ilişkisini¹¹, Gürler, estetik müdahale görmüş bireylerde güzelliğin inşasında estetik cerrahinin rolünü ve ona yüklenen anlamları incelemiştir. Özer ve Güzel sosyal görünüş kaygısı ve sosyal medya bağımlılığının estetik işlem yaptırmaya algısı ile ilişkisini¹², Okgün ve Çetin sosyal medya kullanımının kadınların estetik cerrahiye ilişkin tutumlarına etkisini¹³, Türk ve Bayrakçı sosyal medyanın toplumda değişen estetik işlem yaptırmaya algısını¹⁴, Bingöl, modern kültür bağlamında estetik cerrahi ile beden algısı arasındaki iktidar ilişkilerini¹⁵ araştırmıştır. Küçükkaya estetik cerrahinin psikososyal etkilerini¹⁶, Alcan ve Canpolat Türk erkeklerinin kozmetik cerrahi konusundaki düşüncelerini¹⁷, Bebek ve Yıldızhan kadınların kendi bedenlerini beğenme tutumları ve farkındalık düzeylerini¹⁸ incelemiştir. Park ve diğerleri genç yetişkinlerin estetik cerrahiye ilişkin tutumları, inançları ve plastik cerrahiye girme konusundaki bakış açıları ve motivasyonlarını¹⁹, Menzel ve diğerleri vücut memnuniyeti algısının kozmetik cerrahiye yönelik tutumları etkilemedeki algılarını²⁰, Furnham ve Levitas estetik cerrahiye yönelik tutumlarını yaşam memnuniyeti, fiziksel çekicilik, dindarlık ve medya tüketimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir.²¹ Bu çalışmalardan metnin omurgasının oluşmasında faydalanılmış ve çalışmaların ilerlemesinde katkıları olmuştur. Araştırmanın bulgular bölümündeki

⁹ Mustafa Çapar, “Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Estetik Uygulama Yaptıran Kadınların Benlik Saygısının Değerlendirilmesi”, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 12/2 (2023), 774-781.

¹⁰ Hatice Demirbaş, “İnsanlar Neden Estetik Müdahalelere Yönelmektedir? Gerisindeki Güdülenme”, *The Journal of Academic Social Science* 99 (29 Ağustos 2024), 81-91.

¹¹ Gül Ünsal Barlas vd., “Estetik Cerrahi Hastalarında Beden İmajı, İşlevsel Olmayan Tutumlar ve Depresyon”, *Türk Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi* 22/3 (2014), 108-113.

¹² Pınar Özer - Şerife Güzel, “Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Medya Bağımlılığının Estetik İşlem Yaptırma Algısı ile İlişkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 14/40 (25 Kasım 2023), 1412-1432.

¹³ Aliye Okgün Alcan - Serpil Çetin, “Sosyal Medya Kullanımının Kadınların Estetik Cerrahiye İlişkin Tutumlarına Etkisi”, *Osmangazi Tıp Dergisi* 44/4 (19 Temmuz 2022), 554-562.

¹⁴ Gül Dilek Türk - Serkan Bayrakçı, “Sosyal Medya ve Toplumda Değişen Estetik İşlem Yaptırma Algısı”, *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology* 10 (15 Ocak 2020).

¹⁵ Orhan Bingöl, *Estetik Cerrahi Müdahaleler ve Modern Beden: Samsun İli Örneği* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015).

¹⁶ Perihan Güner-Küçükkaya, “Estetik Cerrahinin Psikososyal Etkileri ve Hemşirelik Girişimi”, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 13/3 (01 Aralık 2011), 71-77.

¹⁷ Aliye Okgün Alcan - Nilay Canpolat, “Türk Erkekleri Kozmetik Cerrahi Konusunda Ne Düşünüyor?”, *Osmangazi Tıp Dergisi* 43/6 (24 Eylül 2021), 654-661.

¹⁸ Sevim Bebek - Yasemin Çakmak Yıldızhan, “Researching of The Relationship Between Women’s Body Attitudes, Recreational Awareness Levels of Women”, *Mediterranean Journal of Sport Science* 5/Özel Sayı 1 (19 Aralık 2022), 636-652.

¹⁹ Rachel H. Park vd., “Beliefs and Trends of Aesthetic Surgery in South Korean Young Adults”, *Archives of Plastic Surgery* 46/6 (Kasım 2019), 612-616.

²⁰ Jessie Menzel vd., “Internalization of Appearance Ideals and Cosmetic Surgery Attitudes: A Test of the Tripartite Influence Model of Body Image”, *Sex Roles* 65/7 (2011), 469-477.

²¹ Adrian Furnham - James Levitas, “Factors That Motivate People to Undergo Cosmetic Surgery”, *The Canadian Journal of Plastic Surgery = Journal Canadien de Chirurgie Plastique* 20 (01 Aralık 2012), e47-e50.

ilgili başlıklar altında bu çalışmalardan ortaya çıkan veriler gerektiğinde tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

2. Toplumsal Güzellik Algısı ve Değişim

Medyanın da itici gücüyle dış görünüşün giderek önem kazanması gibi bir takım sosyal etkenlerle birlikte olumsuz beden imgesi, imgeye yönelik fazlaca harcama, baskın seküler değerler gibi bazı bireysel unsurlar estetik müdahaleye eğilimi arttırmaktadır. Estetik müdahaleye yönelimde özellikle kadınların sayısı giderek artmaktadır.²² Ayrıca beden memnuniyetsizliğinin, erkeklerin estetik müdahalede bulunma arzusuyla önemli derecede ilişkili olduğu görülmektedir. Son yıllarda beden imajındaki dönüşümlerin etkisiyle erkekler de estetik cerrahi söylemi ve pratiğine dâhil olabilmektedir.²³ Medyanın sunduğu ideal tiplerin içselleştirilmesi, erkeklerin estetik müdahaleye olan ilgisini güdüleyen başkaca önemli etkidir.²⁴ Geçen yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki popüler güzellik ikonlarının gözden geçirilmesi, güzellik ideallerinin nasıl değiştiğini göstermektedir.²⁵ Erkeklerin estetik müdahale konusundaki eğilimlerinde akran faktörü, içselleştirme, toplumsal karşılaştırma ve beden memnuniyetsizliği etkili olmaktadır. Alay edilme, arkadaşlarla beden imajı hakkında sık sık konuşmalar yapma ve kişinin arkadaşlarının sosyal kabul için görünümü önemli gördüğüne inanma, estetik müdahaleyi kabul etmekle pozitif ilişkilidir.²⁶

Menzel, estetik ameliyat yaptırmak isteyen kişilerden elde edilen kanıtların, hem ruhsal (örneğin, kendini daha iyi hissetme isteği) hem de toplumsal kaygıların (örneğin toplumsal veya ticari nedenlerle daha genç görünme isteği) estetik müdahale arzusunda rol oynadığını gösterdiğini, literatürde bireylerin estetik müdahaleye bakışını etkileyen birçok psikolojik ve sosyokültürel faktörün olduğunu, bu faktörlerden bazılarının beden doyumsuzluğu, görünüme yatırım, yaşlılık anksiyetesi ve medya maruziyeti olduğunu, medyada yayımlanan ideal beden modellerinin içselleştirilmesinin de kozmetik cerrahi tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmektedir.²⁷

Günümüzde beden hissedilen her arzunun güdümlenmiş bir şekilde yerine getirildiği bir proje alanı olmuştur. Bu açıdan beden, birçok sektörü kapsayan bir çeşit endüstriyel hammadde gibidir. Bedenin sağlık sektörüyle büyümesi ve beraberinde onu kozmetik ve estetik gibi yan dallarıyla geliştirmesi biraz da bununla ilgilidir.²⁸

3. Problem Cümleleri

Estetik müdahale ister bireyden topluma ister toplumdaki bireye doğru düşünülün üzerinde durulması gereken önemli bir toplumsal konudur. Hatta estetik müdahalenin,

²² Barlas vd., "Estetik Cerrahi Hastalarında Beden İmajı, İşlevsel Olmayan Tutumlar ve Depresyon".

²³ Sevim Odabaşı, "'Güzelliğin On Para Etmez Şu Estetik Cerrahlar Olmasa': Medyada Beden Politikalarının Temsili", *Kültür ve İletişim* 11/21 (05 Haziran 2008), 60.

²⁴ Camilla Matera vd., "Why Are Men Interested in Cosmetic Surgery Procedures? Examining the Role of Different Forms of Peer Influence, Social Comparison, Internalization, and Body Dissatisfaction", *Body Image* 26 (01 Eylül 2018), 74-77.

²⁵ David B Sarwer vd., "Physical Appearance and Cosmetic Medical Treatments: Physiological and Socio-Cultural Influences", *Journal of Cosmetic Dermatology* 2/1 (2003), 32.

²⁶ Matera vd., "Why Are Men Interested in Cosmetic Surgery Procedures?"

²⁷ Menzel vd., "Internalization of Appearance Ideals and Cosmetic Surgery Attitudes".

²⁸ Demir, *Ten Medeniyeti*, 19.

günümüzde giderek bir toplumsal sorun haline geldiğini ileri sürmek de mümkün hale gelmiştir. Çünkü bu tür müdahaleler insanların bedenlerinde bazen telafisi imkânsız, kalıcı hasarlara neden olabilmektedir. Söz konusu olumsuz sonuçlar, bireyin sosyal hayatını, sosyalleşme sürecini ve psikik yönünü olumsuz etkilemekte, topluma olan bakışını değiştirebilmektedir. Üstelik operasyon gerektiren bazı estetik müdahaleler çeşitli nedenlerle bazen ölümle sonuçlanabilmektedir.²⁹ Bütün olası biyolojik ve toplumsal sorun ve risklerine rağmen estetik müdahalelerin giderek yaygınlaşması, araştırılması gereken bir problemin varlığına işaret etmektedir. Dolayısıyla burada sorunun araştırılmasına katkı sağlayacağını düşündüğümüz birtakım problem cümlelerine yer verilmiştir:

- İnsanların bedenleri üzerinde estetik müdahale yaptırma nedenleri nelerdir?
- Bedene yönelik yapılan estetik işlemler geçmişe göre neden artmaktadır.
- Estetik müdahale yaptırmada çevrenin/toplumun bir etkisi veya baskısı var mıdır?
- Estetik müdahale yapılmadığı takdirde çevre ya da toplum tarafından bireye yönelik herhangi bir sorun söz konusu olmakta mıdır?
- Estetik müdahale insanın günlük hayatında ne gibi etkiler yaratmıştır?
- Estetik müdahale, çevrenin/toplumun bireye olan bakışını/düşüncelerini etkilemekte/değiştirmekte midir?

4. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme ve kartopu tekniği ile elde edilmiştir. Görüşme formundaki sorular 18 yaş üstü 16 gönüllü katılımcıya sorulmuş, görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Veriler betimsel analiz yaklaşımı ile ele alınmış ve literatürdeki kaynaklar ile tartışılmıştır. Araştırma için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma Yayın Etik Kurulu 08.03.2024 tarihli ve 94 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

5. Amaç ve Önem

Bu araştırma Karaman il merkezinde yaşayan ve bedeni için estetik müdahaleye başvuran bireylerle ilgili yapılmış bir çalışmadır. Çalışmada bireylerin estetik müdahaleye başvurma sebeplerini, bakış açılarını, algılarını ve estetik müdahalede toplumun etkilerini bilimsel olarak ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Estetik operasyon yaptıranlarla ilgili farklı araştırmalar bulunmakla birlikte bu araştırma beden üzerinde yaptırılan işlemleri sadece ameliyatla gerçekleştirilen müdahalelerle sınırlamaması ve Karaman'da ilk defa bu konuda yapılan bir araştırma özelliği taşıması bakımından önemlidir.

²⁹ Bazı haber örnekleri için bkz., www.ntv.com.tr, *Kayseri'de Estetik Operasyon Sonrası Ölüm: İhmal İddiasına Soruşturma Başlatıldı* (2024); www.atv.com.tr, *atv Ana Haber Programı - Estetik Operasyon Ölüm Getirdi! İzle* (2024).

6. Katılımcıların Demografik ve Estetik Müdahale Bilgileri

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Sayı	Yaş	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Mesleği
K- 1	22	Erkek	Lisans	Öğrenci
K- 2	35	Erkek	Doktora	Akademisyen
K- 3	37	Erkek	Doktora	Akademisyen
K- 4	33	Kadın	Doktora	Akademisyen
K- 5	30	Kadın	Yüksek Lisans	Öğretmen
K- 6	41	Kadın	Lisans	Avukat
K- 7	24	Erkek	Lisans	Öğrenci
K- 8	38	Erkek	Doktora	Akademisyen
K- 9	61	Kadın	Lisans	Moda Tasarımcısı
K- 10	41	Kadın	Yüksek Lisans	Öğretmen
K- 11	48	Erkek	Doktora	Akademisyen
K- 12	41	Kadın	Lisans	Estetik Merkezi Müdürü
K- 13	40	Kadın	Ön Lisans	Öğretici
K- 14	38	Kadın	Lisans	Güzellik Merkezi Müdürü
K- 15	41	Erkek	Lisans	Kafe İşletmecisi
K- 16	43	Erkek	Lisans	Sporcu

Demografik bilgilere baktığımızda katılımcıların 22 ile 61 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcı sayısı 16 olup 8 erkek, 8 de kadından oluşmaktadır. Katılımcıların mezuniyet durumu ise 8 lisans, 1 ön lisans, 2 yüksek lisans ve 5 doktora şeklindedir. Tabloya göre katılımcıların eğitim seviyesinin görece yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Estetik Müdahale Bilgileri

Sayı	Müdahale Türü	Müdahale Nedeni	Memnuniyeti
K- 1	Tüm Vücut Epilasyonu, Bölgesel İnceleme	Çevrenin rahatsız edici bakışları, toplumsal baskı	Kısmen memnun. 6 seans sonrası hala tüy çıkmaya devam ediyor.
K-2	Diş Plağı Temizliği	İnsanların bakışlarının dişlerine odaklanması	Memnun, sonuç aldı.
K-3	Saç Ektirme	Saçlarının dökülmesi ve psikolojik olarak rahatsız hissetmesi	Yüzde 70 oranında memnun değil.
K-4	Burun Estetiği	Burunun uzun olması, insanların alaycı bakışları, burnunda kemik olması, sağlıklı olma isteği, doktor tavsiyesi	Zihninde tasarladığı şekle uygun olmadığı düşüncesinden dolayı kısmen memnun.
K-5	Çene Botoksu	Sağlık sorunu, medya ve çevre etkisi	Sağlık amaçlı müdahale, zaman içerisinde memnuniyeti azaldı.
K-6	Kaş Yapımı	Arkadaş ve çevre etkisi	Özgüven kazandı yüz ifadesi güzelleşti.
K-7	Kaş Yapımı	Görüntü olarak rahatsızlık hissi	Memnun.
K-8	Saç Ekimi	Saçların erken dökülmesi	Saç ekimi hayatında olumlu etkiler yarattı.

K-9	Göz Kapağı Estetiği	Yazı okuyamama	Müdahale sonrası daha rahat okuyabiliyor. Memnun.
K-10	Burun Estetiği	Doktor yönlendirmesi; burun kemiği ameliyatı sonrası burna zorunlu estetik müdahale.	Önceki görünümünden memnuniyetsizlik. Müdahale sonrası oldukça memnun özgüveni arttı.
K-11	Göz Altı Bezlerini Sildirme, Et Ben Aldırma	Uzman uyarısı, arkadaş tavsiyesiyle et ben kaldırma	Oldukça memnun.
K-12	Karın Gerdirme	Doğum sonrası organ sarkması	Memnun.
K-13	Botoks	Yakın çevre etkisi	Memnun değil.
K-14	İşyeri Sahibi		
K-15	Mide Küçültme, Karın Gerdirme	Aşırı kilo ve sağlık sorunu	Memnun.
K-16	Burun Estetiği	Horlama	Süreç içerisinde memnuniyeti azaldı.

Tablodan anlaşıldığı üzere tüm katılımcıların vücudunun herhangi bir bölgesine yaptırdığı estetik müdahale çeşitleri şu şekildedir: Tüm vücut epilasyonu, bölgesel inceleme amaçlı estetik, diş plağı temizlenmesi, saç ekimi, burun estetiği ve burun kemiği kaldırma, çene botoksu, kaş yapımı, göz kapağı estetiği, göz altı bezlerine müdahale, et ben kaldırma, karın gerdirme, mide küçültme. Yukarıdaki tabloda görüşme yapılan 16 katılımcıdan 2'si işyeri sahibi olup bunlardan biri aynı zamanda estetik müdahale yaptırmış bir katılımcıdır. Diğer katılımcıların bazıları benzer estetik müdahale yaptırmışlar bazıları da birden fazla estetik işlem yaptırmışlardır. Görüşme yapılan kişiler toplamda 11 çeşit estetik işlem yaptırmışlardır.

Bauman estetik ile plastik cerrahinin sıklıkla karıştırıldığını; ikincisinin vücudun organlarının şekil veya fonksiyon bozukluklarını cerrahi yöntemle düzeltmeyi amaçlayan uzmanlığı ifade ettiğini ifade eder. Halbuki estetik cerrahinin vücudu ve mutlak anlamda sağlığı ya da formu iyileştirme amaçlı olmadığını, vücudun güzel görünüm kazanması maksadıyla bulunduğunu kaydeder.³⁰ Bu bağlamda katılımcılardan 3'ü (Katılımcı 5, 14 ve 15) her ne kadar sağlık kaynaklı müdahale yaptırmış olsalar da sonuçta yaptırdıkları müdahaleleri estetik bakımdan değerlendirebilmektedirler.

Bu noktada elde edilen bulgulara göre çalışmanın temalarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür: Estetik Müdahalede Güdülenme, Toplumsal Beğeni ve Estetik, Estetik Müdahalenin Sınırları, Beden İmajı ve Toplumsal Hayat, Estetik ve Algı, Estetik Müdahalede Değişim ve Memnuniyet, Estetik ve Öteki. Bu temalardan başlıklar oluşturulmuş ve bulgular bölümünde incelenmiştir.

7. Bulgular

7.1. Estetik Müdahalede Güdülenme

Araştırmada, "**Estetik müdahale yaptırmanız konusunda sizi yönlendiren nedir (doktor, medya, yakın çevre, rol model, film yıldızları vb.)?**" şeklindeki sorumuz da özellikle araştırmamızın merkezinde yer alan estetik müdahalenin uygulanma nedenlerini

³⁰ Zygmunt Bauman, *Akışkan Modern Dünyadan 44 Mektup*, çev. Pelin Sıral (İstanbul: Habitus yayıncılık, 2012), 64-65.

tespite yöneliktir. Soru müdahalenin salt estetik amaçlı olup olmadığının belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Son yıllarda, fiziksel güzelliğin faydalarını ortaya koyan çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda fiziksel olarak çekici bireyler diğer bireyler tarafından daha olumlu değerlendirilmekle kalmamış, yaşamları boyunca çok sayıda kişilerarası karşılaşmada ayrıcalıklı muamele gördükleri ortaya çıkmıştır.³¹ Bu bağlamda Katılımcı 1, estetik müdahale yaptırmaya gerekçe olarak doğrudan “toplum baskısı”na işaret etmiştir. Vücudunda bulunan fazla tüyler nedeniyle denize girerken bir kişinin yanından kaçarcasına uzaklaşması, arkadaşlarının “Bu nasıl vücut?” gibi ifadeleri ve özetle diğerlerinin rahatsız edici bakışlarının ve yaklaşımlarının kendisini estetik müdahaleye yönlendirdiğini dile getirmiştir. Dişlerinin şekil bozukluğundan rahatsız olan Katılımcı 2, benzer şekilde, ders anlatırken ya da gündelik sohbetlerde insanların konuşmasından daha fazla dişlerine odaklandıklarından yakınmaktadır. Katılımcı 8 ve 15’in estetik müdahale gerekçeleri de yine insanların bakışlarından duyulan rahatsızlığı ortaya koymaktadır. Burun kırığı nedeniyle operasyon geçiren Katılımcı 4 aynı zamanda çevresindeki alaycı bakışlardan rahatsız olduğu için burun estetiği de yaptırdığını; Katılımcı 5, çene botoksunu sağlık nedeniyle yaptırdığını fakat diğer estetik işlemleri çevre ve medya etkisiyle tercih ettiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı 6 hem çevre etkisiyle hem de estetik amaçlı kaş yaptırdığını beyan etmiştir. Katılımcı 7 aynada görünümünden rahatsızlık duyduğu için kaşlarına müdahale yaptırmıştır. Katılımcı 11, uzman tavsiyesiyle göz altı yağ bezlerini sildirdiğini, bunun yanında görünüm memnuniyetsizliği sebebiyle et benlerini aldırıldığını ifade etmiştir. Katılımcı 13, çevre etkisiyle ve moda olduğu düşüncesiyle botoks yaptırmıştır. Katılımcı 16, horlama sorunu nedeniyle burun estetiği yaptırmıştır.

Bu bulgulara göre estetik müdahale yaptırmada etkili olan unsurları genel olarak şu şekilde özetlemek mümkündür: Toplum baskısı (Katılımcı 1), insanların bakışları (Katılımcı 2, 15), Çevre etkisi (Katılımcı 6, 13), Kendi görünümünden rahatsızlık duyma (Katılımcı 7, 8), Uzman kişinin uyarısı (Katılımcı 11), sağlık amaçlı (Katılımcı 4, 5 ve 6), kendi kararı (Katılımcı 3). Bulgular aynı zamanda bedene yönelik tutumların özgür olmadığını göstermektedir.³²

Gürler, yaptığı araştırmada estetik cerrahiye başvurmada etkili olan motivasyonları, “görünür” ve “örtük” motivasyonlar şeklinde tasnif etmiştir. Görünür motivasyonlar arasında sıralanan “Daha ince, daha genç görünme ve daha orantılı bir yüze sahip olma” arzuları bu araştırmada ‘kendi görünümünden rahatsız olma’ faktörünü destekler niteliktedir. Ayrıca “Sosyal gruplar tarafından kabul görme, yakın çevre tarafından takdir edilme” gibi gerekçeler, ‘Toplum baskısı’ ve ‘İnsanların bakışlarından rahatsız olma’ düşünceleriyle uyumaktadır.³³

7.2. Toplumsal Beğeni ve Estetik

Beğenilme ve diğerlerinden saygı görme arzusu, kendini iyi hissetme ve sevilme beklentilerinin esasını teşkil etmektedir.³⁴ Diğerlerinden farklı ve özel olduğunu

³¹ Sarwer vd., “Physical Appearance and Cosmetic Medical Treatments”, 35.

³² L’Uboslava Sečková, “Body Dissatisfaction”, *Human Affairs* 18/2 (01 Aralık 2008), 172.

³³ Gamze Gürler, “Estetik Cerrahi Görmüş Bireyler Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Sosyoloji Dergisi* 38 (30 Kasım 2018), 155.

³⁴ Ufuk Sarıgül, *Psikoloji Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı Düzeyleri ile Beğenilme Arzusu ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İzmir Örneği* (Mersin: Çağ Üniversitesi., Yüksek Lisans Tezi, 2019).

düşünebilmek, insanın başkaları tarafından kendisine değer verilip sevildiğine inanmasıyla yakından ilgilidir.³⁵ Söz konusu beklenti ve arzuları karşılayamayan ve dolayısıyla sevilmediğini, sayılmadığını düşünen birey, yalnızlaşır ve kendisini toplumdan soyutlayabilir. Dolayısıyla aidiyet hissi taşıma isteği, bütün bireyler için toplumsal bir gerçekliktir.³⁶ Toplumda kabul görme ve sevilme, bireyin yaşama olumlu yaklaşmasına yardımcı olur. Toplumsal onay, sevilme, beğenilme ve takdir görme gibi dönütler bireylerin yaşamlarından tatmin olmasına katkı sağlamaktadır.³⁷

Beden üzerinden oluşturulan sağlık ve güzellik endüstrisi en fazla medya üzerinden üretilmektedir ³⁸ Sosyal medyanın yüksek etkisiyle Türkiye'nin de içinde bulunduğu küresel ortamda plastik ve estetik müdahalelere yönelim gittikçe artmaktadır. Bu müdahaleler, salt tıbbi gereklilik ya da başka bir ifadeyle sağlık gerekçesi bulunmadan bireyin arzusundan kaynaklanan “görünüm değişikliği” maksatlı gerçekleşmektedir.³⁹ ⁴⁰ Beden görünümünün toplumsal ilişkilerinde nasıl anlamlandırıldığı ya da nereye yerleştirildiği bireylere ve toplumlara göre değişmektedir. Bu bağlamda beden görünümüne verilen önem bireylerin anlam dünyasına göre farklılık göstermektedir. Bireyin toplumla olan ilişkisinde beden görünümünü nasıl değerlendirdiğini anlamaya yönelik sorumuz aynı zamanda birinci sorumuzu da destekler niteliktedir.

Bu bağlamda **“Size göre beden görünümü kişinin gündelik hayatını etkiler mi?”** şeklindeki sorumuza katılımcıların verdiği cevaplar insanın hayatında beden görünümünün etkili olduğu yönündedir. Katılımcı 3, özgüven sorununa neden olduğu yönünde düşüncesini ifade etmiş; Katılımcı 4, gülümseyebilme güvenini dış yapısının güzel görünümüne bağlamış; Katılımcı 5, mülakatla işe alımlarda dış görünüşün önemli olduğuna işaret etmiş ve Katılımcı 9 tezgâhtarlık, sekreterlik gibi bazı iş alanlarında da güzelliğin dikkate alındığını vurgulamışlardır. Katılımcıların bu düşünceleri, Gürler'in yaptığı çalışmada katılımcıların estetik cerrahinin hayatlarını nasıl etkilediğini açıklarken ifade ettikleri “Özgüvenli duruş ve hareket”, “İnsanların rahatsız edici bakışlarından veya sorularından kurtulma”, “Yeni iş olanaklarına sahip olma” gibi konularla uyumluluk göstermektedir.⁴¹

“Din, değer ya da ideolojik bakımdan kendinizi nasıl tanımlarsınız?”

Din, insanın tutum ve davranışlarında belirleyicilik özelliğine sahiptir. Dindarın anlam dünyasıyla ilişkili olmak kaydıyla, hayatın bazı alanlarında bu etki daha yoğun yaşanırken bazı alanlarında daha yüzeysel ve belirsiz kalabilir. Hatta bazı durumlarda dindar açısından savunulması, korunması ve sahip çıkılması gereken bir değer rolü oynayabilir.

³⁵ Yakup Erdoğan - Aydoğan Aydoğdu, “Determination of Social Media Usage and Desire to Be Liked Levels of Kastamonu University Tourism Faculty Students”, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 6/1 (2021), 47-56.

³⁶ Gülizar Kaşıkara - Uğur Doğan, “Beğenilme Arzusu: Ölçek Geliştirme, Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/2 (2017), 51-60.

³⁷ Deniz Şahin, *Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların, Yalnızlık, Depresyon ve Beğenilme Arzusuyla İlişkisi* (Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

³⁸ Demir, *Ten Medeniyeti*, 20.

³⁹ Nicola Dean vd., “Defining Cosmetic Surgery”, *Australasian Journal of Plastic Surgery* 1 (2018), 37-45.

⁴⁰ Gürhan Çiçek, *Burun Estetiği Ameliyatı Öncesi Bireylerin Sosyal Görünüş Kaygıları ile Psikolojik İyi Oluşların İncelenmesi* (Ordu: Ordu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021).

⁴¹ Gürler, “Estetik Cerrahi Görmüş Bireyler Üzerine Bir Alan Araştırması”, 160.

Maslow, Amerika’da devlet okullarında dua edilmesiyle ilgili alınan kararlar ilgili analizini ortaya koyarken, içinde yaşadığı toplumda pek çok insanın, görünüşe göre örgütlü dini, manevi hayatın merkezi, kaynağı, koruyucusu ve bekçisi olarak gördüğünü kaydeder.⁴² Dini toplumsal bir olgu olarak gören Durkheim, onun insan üzerindeki zorlayıcı gücüne vurgu yapar.⁴³

Dindarlık, bireylerin çeşitli tartışmalı konulara yönelik tutumunun güçlü bir belirleyicisidir. Bu nedenle dindarlık düzeyinin estetik cerrahiye yönelik tutumları belirlemesi belki de şaşırtıcı değildir. Furnham ve Levitas yaptıkları araştırmada dindarlık seviyesi düşük olan kişilerin estetik yaptırmaya en istekli kişiler olduğunu göstermiştir.⁴⁴

Katılımcılara yöneltilen bu soru inanç, değer ya da ideolojilerin bireylerin estetik müdahale yaptırmaya arzularını sınırlayıp sınırlamadığını ölçmeye yönelik “Estetik müdahale seçiminde ve sınırlandırılmasında neler etkilidir (din, kimlik, ideoloji vb.)?” sorusunu desteklemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu soruyla ilgili olarak Katılımcı 3 kendini *liberal, devletçi*; Katılımcı 4 *doğal bir insan*; Katılımcı 5 ise *dini konulara önem veren bir insan* olarak tanımlamışlardır.

7.3. Estetik Müdahale Motivasyonunda ve Sınırlandırılmasında Etkili Olan Faktörler

Estetik operasyonlar bedenin farklı bölgelerine bireylerin isteği doğrultusunda yapılmaktadır. İlahi dinlerde insan bedeni kutsal kabul edildiği için dinler, bedene yapılan müdahalelere bazı sınırlamalar getirmiştir. Örneğin İslam dini estetik ameliyat çeşitlerinin yapılabilmesi için fitratı bozmak kastı olmamak, yapılmasında bir yarar veya yapılmamasında mevcut bir zarar bulunmak, hile, aldatma veya karşı cinse benzeme kastı bulunmamak, hukukî karışıklığa ve yanlış anlamaya yol açmamak gibi kayıtlar getirmiştir.⁴⁵ Buna göre bireylerin inançlarına ilişkin bağlılık düzeyleri bedene yönelik estetik müdahale yapılmasında etkili olmaktadır. Fakat dinin toplumsal hayattaki etkisi devam etmiş olsa da modernleşme, sekülerleşme ve küreselleşmenin yarattığı değişimler dini yapısal formlarından farklılaştırarak daha çok bireysel maneviyat biçimlerine dönüştürmüştür.⁴⁶

Çalışma boyunca estetik müdahalenin seçiminde ve sınırlandırılmasında din, kimlik, ideoloji gibi hangi unsurların etkili olabileceği araştırılmıştır. Konu ile ilgili katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Dini kaygı veya inançların estetik işlem yaptırmada etkili olacağını düşünen katılımcılar “*Dinen sakıncalı olduğunu düşündüğüm estetik operasyonları yaptırmıyorum*” (Katılımcı 2), “*Estetik yaptırdım fakat dini yönden yanlış olduğunu söyleyenler de beni strese soktu.*” (Katılımcı 5), “*Din estetik konusunda etkilidir. Dinen caiz olmayan bir konuda estetik yaptırmam; dini hükümler benim estetiğimde etkili oldu.*” (Katılımcı 8), “*İnançlarım estetik yaptırmama konusunda etkilidir. Çünkü benim duyduğum Allah insanın ilk olarak özene bezene burnunu yaratmıştır.*” (16).

⁴² Abraham Harold Maslow, *Religions, Values and Peak Experiences* (New York, NY: Penguin Books, 1994), 7.

⁴³ Emile Durkheim, *Toplumsal İşbölümü*, çev. Özer Ozankaya (İzmir: Cem Yayınevi, 2018), 123.

⁴⁴ Furnham - Levitas, “Factors That Motivate People to Undergo Cosmetic Surgery”, 50.

⁴⁵ “Din İşleri Yüksek Kurulu”, *Estetik Ameliyatın Dini Hükümü* (2002).

⁴⁶ Melek Akgün - Şerif Esendemir, “Çağdaş Dünyada Kutsalın ve Mitlerin Dönüşümü: Post Modern Kutsallık ve Yansımaları”, *Eskiyeni* 51 (2023), 1100.

Din ve ideolojinin estetik işlem yaptırmada etkili olmayacağını düşünen katılımcılar “Bence olamaz. Kararlı bir insanın önünde hiçbir şey duramaz. Dini bir saikle o insanı durduramazsınız.” (Katılımcı 3), “İnsan mutlu olacağı her şeyi yaptırmalı. Yasalara uyduğu sürece ben mutluluğum için her tür müdahaleyi yaptırım.” (Katılımcı 4), “Günümüz dünyasında estetik konusu çok da din ile bağdaştırılmıyor. Estetik konuların ideolojik yönden çok kişiyi bağladığını düşünmüyorum.” (Katılımcı 6) ifadelerini kullanmışlardır.

Aynı soruyu yönelttiğimiz estetik merkezi yöneticisi ise (Katılımcı 12) “Güzellik merkezimiz açılalı 4 yıl oldu. İlk yıl dini kaygısını belirten kişilerle bu yıl belirtenler arasında fark var, şimdi azaldı. Eskiden daha fazla dini yönünü soruyorlardı, şimdi daha az soruyorlar.” diyerek dini kaygının estetik müdahalenin anlamlandırılmasında giderek azaldığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda modern yaşamı benimseyen bireyler üzerinde estetik müdahaleyi sınırlandırmada dini kaygıların etkisinin olduğu ancak dini inanç etkisinin eskiye göre giderek azaldığı ileri sürülebilir.

7.4. Beden İmajı ve Toplumsal Hayata Uzanımı

Bireyler toplumsal hayat içinde öteki ile sürekli iletişim halindedirler. Toplumsal hayattaki statü, prestij, mesleki pozisyonlar ve çevre elde etmesinde beden imajı belirleyici olabilmektedir. Araştırmada bu belirleyicilerin yönü ve hangi boyutta gerçekleştiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Katılımcı 1, söz konusu alanlarda dış görünümün etkili olmayacağını; Katılımcı 3, 4, ve 10 dış görünümün etkili olduğunu ifade ederlerken Katılımcı 2, dış görünümün etkisini özellikle insanlarla yoğun ilişkisi olan işlerde ve istihdam gibi bazı alanlarla sınırlı tutmuştur. Katılımcı 6, dış görünümün evlilikte etkili olabileceğini ancak diğer sosyal alanlarda fazla etkisinin olmadığını; Katılımcı 8 ise evlilikte etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcı 13’ün düşüncesi, dış görünümün etkisinin çok fazla olmayacağı yönündedir.

Fiziksel görünümümüz, neredeyse tüm sosyal etkileşimlerde başkaları tarafından açıkça görülen ve erişilebilir olan tek kişisel özelliğimizdir. Berscheid ve Walster, bir kişinin sosyal niteliklerinin toplamının, muhtemelen sosyal beceri düzeyi, zekâsı, para ve prestij gibi maddi kaynaklara erişimini, fiziksel çekiciliği ve diğer sosyal yönden değerli özellikleri tarafından belirlendiğini kaydederler.⁴⁷ İşe alım sürecinin en erken aşamasında güzelliğin rolünün araştırıldığı bir çalışmada, çekici erkeklerin sıradan erkeklere göre bir görüşmeye davet edilme olasılıklarının iki kattan fazla olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırmada şaşırtıcı bir şekilde, fotoğrafı olmayan kadın adaylar en yüksek yanıt oranına sahip olup diğer kadınlardan %22 ve çekici kadınlardan %30 daha yüksektir.⁴⁸

Başta estetik müdahaleler olmak üzere farklı cerrahi yöntemlerle insanlar bedenleri üzerinde değişiklik yaptırmaktadır. Bir araştırmada beden memnuniyetsizliğinin kilo durumu, medya mesajlarının içselleştirilmesi ve kadınların estetik cerrahiye olan ilgisi arasındaki ilişkilere başarılı bir şekilde aracılık ettiği sonucuna varılmıştır.⁴⁹

⁴⁷ Ellen Berscheid - Elaine Walster, “Physical Attractiveness”, *Advances in Experimental Social Psychology*, ed. Leonard Berkowitz (New York and London: Academic Press, 1974), 158-160.

⁴⁸ Bradley Ruffle - Zeev Shtudiner, “Are Good-Looking People More Employable?”, *Management Science* 61/8 (2015), 1.

⁴⁹ Charlotte Markey - Patrick Markey, “Correlates of Young Women’s Interest in Obtaining Cosmetic Surgery”, *Sex Roles* 61 (01 Ağustos 2009), 164.

Araştırmamızda beden memnuniyetsizliğini giderme çabasını Katılımcı 1 olumlu görmemekle birlikte pratikte gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Katılımcı 2 inancıyla sınırlı tutmuş; Katılımcı 3 ve 4 ise olumlu görmüşlerdir.

7.5. Estetik Müdahale Sonrası Psiko-sosyal Değişimler ve Memnuniyet ilişkisi

Günümüzde erkekler ve kadınlar fiziksel görünüşleri konusunda giderek daha fazla endişe duyuyorlar ve bedenlerini güzelleştirme arayışına giriyorlar. Çoğu çalışmada insanların güzelleştirme işlemi sonuçlarından genel olarak memnun kaldıkları bildirilmektedir.⁵⁰ Estetik operasyon geçiren kişiler ile ilgili yapılan bir çalışmada estetik ameliyatı tercih eden kişiler operasyon sonucundan memnun kalmışlar, fiziksel ve psikolojik yönden olumlu deneyimler edinmişlerdir.⁵¹ Memnuniyet konusunda katılımcılara, “**Geçirdiğiniz estetik operasyonun sonucundan memnun kaldınız mı? Ameliyat sonrası hayatınızda neler değişti?**” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu yaptırdıkları estetik işlemlerden memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı 1 uzman kişinin belirttiği verimi tam alamadığı için memnun kalmadığını belirtmiş, Katılımcı 3 ise günümüzde estetik operasyon tekniklerinin çok gelişmiş olduğunu, eskiden yaptırdığı için yeni teknoloji ile estetik işlem yaptıran kişileri görünce imrendiğini bu nedenle kısmen memnuniyetinin az olduğunu ifade etmiştir.

Karadeniz bölgesinde yapılan bir araştırmada estetik uygulama yaptıran kadınların uygulama sonrası benlik saygılarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.⁵² Karaca ve Beydağ (2021) yaptığı araştırmada plastik cerrahi operasyonu geçirmiş kadınların çoğunluğu estetik işlemde memnun kaldıklarını, müdahale öncesine göre fiziksel olarak kendilerini daha iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada güzellik merkezine başvuran kadınların benlik saygısının kuvvetli olduğu ortaya çıkmıştır.⁵³ Eroğlu'nun yaptığı araştırmada bireylerin benlik saygısı ile vücut algısı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.⁵⁴

Araştırma bulguları Karaman'da estetik müdahale yaptıran kişilerin çoğunluğunun estetik işlemde memnun kaldıklarını göstermektedir. Katılımcı 6 estetik işlemde sonra “*özgüvenim çok yükseldi, Aynadaki görüntüm güzel oldu. Etraftan “güzel olmuştun” demeleri beni mutlu ediyor.*” ifadesi vücut algısındaki memnuniyeti göstermektedir. Çünkü beden, özellikle yüzün, benliğin bir yansıması olduğu yönündeki varsayımlara göre bir kişinin iç karakteri veya kişiliği dış görünümde açığa çıkmaktadır. Bireyler bir dizi diyet ve teknikler aracılığıyla bedenlerini değiştirmekte, kozmetik olarak geliştirmekte, güzel bir

⁵⁰ David Castle vd., “Does Cosmetic Surgery Improve Psychosocial Wellbeing?”, *Medical Journal of Australia* 176/12 (2002), 601-604.

⁵¹ Simon Jonathan Thorpe vd., “Reasons for Undergoing Cosmetic Surgery: a Retrospective Study”, *Sexualities, Evolution & Gender* 6/2-3 (2004), 75-96.

⁵² Çapar, “Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Estetik Uygulama Yaptıran Kadınların Benlik Saygısının Değerlendirilmesi”.

⁵³ Nura Aydın, *Güzellik Merkezine Başvuran ve Başvurmayan Kadınların Beden Algısı, Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması: Kayseri İli Örneği* (Mersin: Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

⁵⁴ Suna İpar Eroğlu, *Mastektomili Kadınların Beden Algısı ve Benlik Saygısını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi* (İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017).

görünüm ve dolayısıyla güzel bir benlik oluşturmak için çabalamaktadır.⁵⁵ Kişinin dış görünümü iç güzelliğini açığa çıkararak ayna olduğu için modern bireyin beden imajı memnuniyeti önemli hale gelmektedir. Öte yandan estetik müdahaleden memnun kalanların öteki kişilere memnuniyet aktarımı estetiğin yaygınlaşmasında motive edici bir etmen olmaktadır.

Estetik müdahaleden memnuniyet duyan kişilerden bazıları yeniden estetik yaptırmayı düşünmektedir. Katılımcı 5, 13 ve 16 dışındakiler gerekli gördükleri takdirde estetik müdahaleyi tekrarlayabileceklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 10 bu konuyu ‘ekonomik imkânâ’; Katılımcı 2 ise ‘sağlık’ şartına bağlamıştır.

Araştırma verilerine göre estetik işlemlerinden sonra başka insanların olumlu ifadeleri, beden sağlığı için mide küçültme ve burun estetiği gibi sağlıkla ilişkili estetik operasyonlar (Katılımcı 1, 3, 10 ve 15) bireylerin psikolojik hayatında olumlu değişikliklere neden olmuştur. Bireylerin dış görünüşlerinde meydana gelen değişikliklere diğerlerinden pozitif yönlü bakışların olması kişilerin psiko-sosyal yönden özgüvenini artırmaktadır. Buna göre insanların beden imajına yönelik yorum ve değerlendirmeleri kişilerin estetik işlem sonucunu olumlu etkilemekte ve estetik deneyimi pekiştirmektedir. Mide küçültme ve karın gerdirme işlemi yaptıran katılımcı “Hayatımda inanılmaz değişiklik oldu, özgüvenim yükseldi, fiziksel olarak bedenim daha konforlu hale geldi, yaşam kalitem arttı.” demektedir. Burun estetiği yaptıran katılımcının “Aynaya baktığımda güzel bir burun görünce mutlu oluyorum... artık fotoğraf çekilmek benim için bir fobi değil” (Katılımcı 10), epilasyon yaptıran katılımcının “Eskiden nasıl bir şeymişim, kendimi kurt adam görünüşünden çıkmışım gibi hissediyorum” (Katılımcı 1) ifadeleri estetiğin bireyleri psikolojik ve sosyal açıdan etkilemesine çarpıcı bir örneklerdir.

Kişilerdeki benlik saygısının toplumsal yönü olduğu kadar zihinsel ve duygusal yönü de bulunmaktadır. Kişinin toplum içinde beğenilir olması, kendini değerli hissetmesi, kendi bedensel özelliklerini kabul etmesi ve benimsemesi benlik saygısının oluşmasında ve gelişmesinde önde gelen etkenlerdir.⁵⁶ Araştırma verileri değerlendirildiğinde estetik işlem yaptıran kişilerin memnuniyet düzeyleri olumlu benlik saygısını artırmaktadır. Bu anlamda estetik müdahaleden memnun kalan katılımcılar psikolojik ve sosyal açıdan çevresinden gördüğü onayla birlikte benlik saygısını geliştirmektedir.

7.6. Estetik Müdahalenin Yaygınlaşmasına Ötekini Dahil Etme

Katılımcılara “Yaptırdığımız estetik işlemleri başkalarına tavsiye eder misiniz?” diye sorulmuş, estetiğin yaygınlaşmasının öteki kişileri etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (özellikle estetik müdahaleden memnun kalan kişiler) aynı estetik işlemi başkalarına tavsiye etmektedir. Fakat bazıları tavsiyede ön şart koymaktadırlar.

Katılımcı ifadelerine göre estetik müdahaleden memnun kalan katılımcılar aynı işlemi başkalarına tavsiye etmektedir. Kişi kendisini eksik hissediyorsa, estetik yaptırdığı zaman kendini daha iyi hissedecekse (Katılımcı 5), kişi beden görüntüsünden rahatsız oluyorsa, bedenini seviyorsa (Katılımcı 4), kişinin kendine güveni ve özsaygısı artacaksa (Katılımcı 9), dış görünüş kişinin ruh halini olumsuz etkiliyorsa (Katılımcı 15) katılımcılar estetik

⁵⁵ Mike Featherstone, “Body, Image and Affect in Consumer Culture”, *Body & Society* 16/1 (2010), 193-221.

⁵⁶ İshak Özkan, “Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler”, *Düşünen Adam* 7/3 (1994), 4.

işlemi tavsiye etmektedirler. Estetik işlem eğer bireyin sağlığında risk oluşturacaksa (Katılımcı 9), vücuduna zarar verecek bir estetik yaptıracaksa (Katılımcı 4), uzman olmayan bir kişiye gidecekse (Katılımcı 15) estetik müdahaleyi başkalarına tavsiye etmemektedirler. Buna göre olumlu beden imajı ve estetik müdahalede memnuniyet başkalarına tavsiye etmede etkili olmaktadır.

Bireyler toplumsal alanda birbirleri ile sürekli iletişimde oldukları için estetik işlem yaptırma fikrini öncelikle çevrelerine danışmaktadır. Çünkü estetik işlemi düşünen kişiler, daha önce estetik yaptırmış kişilerin deneyimlerini duymak ve onlardan bilgi almak ister. Araştırmalara göre estetik cerrahiye başvuran kişilerin çoğunun müdahale yaptırmaya, uzun bir süre düşündükten sonra, bazen kendilerince tıbbi gelişmeler hakkında araştırmalar yaparak karar vermektedirler.⁵⁷ Mead'a göre insan deneyimleri özünde toplumsaldır yani diğerlerini gerektirir dolayısıyla toplumsal etkileşimin temeli sembolik etkileşimdir. Sembolik etkileşim kuramına göre bireyin içinde yer aldığı topluluk kendi üyelerinin davranışları üzerinde semboller, anlamlar ve dil aracılığıyla kontrol kurarken bireyler de diğerlerinin beklentilerini anlamaya ve yorumlamaya çalışır. Toplum veya grubun alışkanlıkları ve beklentileri birey tarafından içselleştirilir.⁵⁸ Mead'ın vurguladığı bireysel içselleştirme olgusunu Türk toplumundaki 'bıçak altına yatma' deyimini ile örneklendirmek mümkündür. Bu deyim toplumda istenmeyen, korkulan ve kaçınılan bedensel operasyonları ifade etmek için kullanılmaktadır. Estetik müdahale işlemleri de toplumda aynı deyimle ifade edildiği için insanlarda estetik yaptırmadan önce bir korku ve endişe hâkim olmaktadır. Bu noktada önceden estetik işlem yaptıran kişilerin düşünceleri, tavsiyeleri önem kazanmaktadır. Bireyler korkularını çevrelerinden aldıkları olumlu tavsiyelerle, gördükleri çekici beden imajları ile estetik operasyonu içselleştirmekte ve korkularını aşmaktadır. En yalın haliyle güzellik merkezlerinde sıra bekleyen kişiler arasında gerçekleşen tavsiyeler, şikâyetler ve deneyimler içeren sohbetler güzellik ve estetik kültürünün inşasını pekiştirmektedir.⁵⁹ Dolayısıyla bireylerin toplumsallaşma süreçlerindeki iletişim unsurları, estetiğin yaygınlaştırılması ve anlamlandırılmasında aracılık işlevi görmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Estetiğin, modern toplumlarda *ihtiyaç* kapsamında değerlendirilebilecek bir arzu haline geldiğini ileri sürmek tamamen reddedilebilecek bir iddia değildir. Kozmetik, tıp ve teknoloji alanındaki gelişmeler, estetik işlemlere çok boyutlu bir işlev kazandırmıştır. Bu çok boyutluluğun aynı zamanda geleneksel anlamda genellikle kadınlarla ilişkilendirilen estetik ve güzellik fikrinin, günümüzde artık cinsiyet ayrımı gözetmeyen bir sektör durumuna gelmesinde önemli rolü olmuştur. Bu yargıyı Katılımcı 12'nin "*Biz erkeklere de hizmet veriyoruz. İlk yıllarda 20 erkek müşterim varsa şu an kadınlarla aynı seviyeye geldi.*" ifadesi desteklemektedir.

Araştırmada, Karaman il merkezinde yaşayan bireylerin estetik müdahaleye başvurma sebepleri, bakış açıları, algıları ve onu nasıl anlamlandırdıkları; estetik

⁵⁷ Gürler, "Estetik Cerrahi Görmüş Bireyler Üzerine Bir Alan Araştırması", 166.

⁵⁸ Martin Slattery, *Sosyolojide Temek Fikirler*, çev. Ümit Tatlıcan - Gülhan Demiriz (Bursa: Sentez Yayınları, 2011), 336.

⁵⁹ Gürler, "Estetik Cerrahi Görmüş Bireyler Üzerine Bir Alan Araştırması", 160.

müdahalede toplumun etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Geliştirilen problem cümleleri, araştırma konusunun derinlemesine analiz edilebilmesine önemli katkı sağlamıştır.

Araştırmada nedensel bağlama öncelik verilmiş, dolayısıyla estetik müdahale arzusunun belirleyicileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların zihninde yer alan motivasyonların belirlenmesi, çalışmanın merkezini meşgul eden, *‘İnsanlar, cinsiyet gözetmeksizin neden estetik müdahale yaptırmak arzusundadırlar?’* sorusunun cevabını bulabilmenin ilk adımı olarak düşünülmüştür. Bu yaklaşım, sosyolojik anlamda çıkarım sağlamanın öncüllerinden biri olan neden-sonuç ilişkisini tesis edebilmek için zorunlu bir adımdır.

Estetik müdahalede katılımcıları güdüleyen unsurlar “toplum baskısı, diğerlerinin rahatsız edici bakışları, yaklaşımları ve dış görünüşe odaklanmaları, alaycı bakışlardan duyulan rahatsızlık, çevre ve medya etkisi, görünüm memnuniyetsizliği” gibi genellikle dışa dönük nedenlerdir. “Sağlık gerekçesi” ile estetik müdahaleye başvuran kişiler azınlıktır. Bütüncül bir gözle değerlendirdiğimiz takdirde bireylerdeki estetik müdahalenin baskın nedensel unsuru, diğerleri, öteki, dış dünya yani *toplumdur*. Ancak toplumsal faillik, toplumun medya gibi aktörleri kabulleri aracılığıyla ve nihai noktada bireysel ifadelerde tezahür etmektedir. Katılımcıların ifadelerinden estetik müdahale yaptırmadıkları takdirde çevrenin alaycı bakışları, olumsuz yorumları, en azından zaten memnuniyetsizlik veren dış görünüme bakışların odaklanması gibi rahatsız edici durumlara maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bazı katılımcıların da ifade ettikleri şekliyle dış görünüşün, özellikle günümüzün temel meselelerinden biri olan iş bulma sorununu daha da derinleştirdiği düşünülmektedir.

Gündelik hayatta estetiğin bir sorun olarak varlığı özgüven, gülümseyebilme gibi sıradan fiziksel aktivitelerin bile kısıtlanması, iş müracaatlarında negatif etki gibi olumsuz sonuçların olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Diğer taraftan estetik müdahalenin gerçekleşmesi halinde özgüven kazanımı, iş olanakları gibi olumlu sonuçlar da söz konusudur. Bütün bu veriler birlikte düşünüldüğünde estetik müdahale çevrenin/toplumun bireye bakışı, onunla ilgili düşünceleri konusunda bireyin beden memnuniyetsizliğinden, memnuniyete evrildiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Araştırmada bunun en açık örneklerinden biri Katılımcı 1’in *“Aynaya baktığım zaman görüyorum, eskiden nasıl bir şeymişim, şimdi nasıl değişmişim diyorum. Yani kurt adam görünüşünden çıkmış gibi hissediyorum. Arkadaş edinirken daha rahatım, kendime güvenim geliyor.”* şeklindeki ifadesinde ortaya konulmuştur.

Kaynakça | References

- Akgün, Melek - Esendemir, Şerif. “Çağdaş Dünyada Kutsalın ve Mitlerin Dönüşümü: Post Modern Kutsallık ve Yansımaları”. *Eskiyeni* 51 (2023), 1090-1109. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1307153>
- Alcan, Aliye Okgün - Canpolat, Nilay. “Türk Erkekleri Kozmetik Cerrahi Konusunda Ne Düşünüyor?” *Osmangazi Tıp Dergisi* 43/6 (24 Eylül 2021), 654-661. <https://doi.org/10.20515/otd.928280>
- Alcan, Aliye Okgün - Çetin, Serpil. “Sosyal Medya Kullanımının Kadınların Estetik Cerrahiye İlişkin Tutumlarına Etkisi”. *Osmangazi Tıp Dergisi* 44/4 (19 Temmuz 2022), 554-562. <https://doi.org/10.20515/otd.927753>
- Aydın, Nura. *Güzellik Merkezine Başvuran ve Başvurmayan Kadınların Beden Algısı, Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması: Kayseri İli Örneği*. Mersin: Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Barlas, Gül Ünsal vd. “Estetik Cerrahi Hastalarında Beden İmajı, İşlevsel Olmayan Tutumlar ve Depresyon”. *Türk Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi* 22/3 (2014), 108-113. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkplastsurg/issue/23081/246634>
- Baudrillard, Jean. *Tüketim Toplumu*. çev. Hazal Deliçaylı - Ferda Keskin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997.
- Bauman, Zygmunt. *Akışkan Modern Dünyadan 44 Mektup*. çev. Pelin Siral. İstanbul: Habitus Yayıncılık, 2012.
- Bebek, Sevim - Yıldızhan, Yasemin Çakmak. “Researching of The Relationship Between Women’s Body Attitudes, Recreational Awareness Levels of Women”. *Mediterranean Journal of Sport Science* 5/Özel Sayı 1 (19 Aralık 2022), 636-652. <https://doi.org/10.38021/asbid.1215512>
- Berscheid, Ellen - Walster, Elaine. “Physical Attractiveness”. *Advances in Experimental Social Psychology*. ed. Leonard Berkowitz. 158-215. New York and London: Academic Press, 1974.
- Bingöl, Orhan. *Estetik Cerrahi Müdahaleler ve Modern Beden: Samsun İli Örneği*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Castle, David vd. “Does Cosmetic Surgery Improve Psychosocial Wellbeing?” *Medical Journal of Australia* 176/12 (2002), 601-604. <https://doi.org/10.5694/j.1326-5377.2002.tb04593.x>
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma, 2. Basım, 1999.
- Çapar, Mustafa. “Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Estetik Uygulama Yaptıran Kadınların Benlik Saygısının Değerlendirilmesi”. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 12/2 (2023), 774-781. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1311357>
- Çiçek, Gürhan. *Burun Estetiği Ameliyatı Öncesi Bireylerin Sosyal Görünüş Kaygıları ile Psikolojik İyi Oluşların İncelenmesi*. Ordu: Ordu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Dean, Nicola vd. “Defining Cosmetic Surgery”. *Australasian Journal of Plastic Surgery* 1 (2018), 37-45. <https://doi.org/10.34239/ajops.v1n1.29>
- Demir, Ömer - Acar, Mustafa. *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Ankara: Adres, 6. Basım, 2005.
- Demir, Sertaç Timur. *Ten Medeniyeti*. İstanbul: Açılım Kitap, 2017.

- Demirbaş, Hatice. “İnsanlar Neden Estetik Müdahalelere Yönelmektedir? Gerisindeki Güdülenme”. *The Journal of Academic Social Science* 99 (29 Ağustos 2024), 81-91.
<https://doi.org/10.29228/ASOS.39458>
- Durkheim, Emile. *Toplumsal İşbölümü*. çev. Özer Ozankaya. İzmir: Cem Yayınevi, 3. Baskı., 2018.
- Erdoğan, Yakup - Aydoğdu, Aydoğan. “Determination of Social Media Usage and Desire to Be Liked Levels of Kastamonu University Tourism Faculty Students”. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 6/1 (2021), 47-56.
<https://doi.org/10.37847/tdad.874960>
- Eroğlu, Suna İpar. *Mastektomili Kadınların Beden Algısı ve Benlik Saygısını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017.
- Featherstone, Mike. “Body, Image and Affect in Consumer Culture”. *Body & Society* 16/1 (2010), 193-221. <https://doi.org/10.1177/1357034X09354357>
- Frolov, Ivan. *Felsefe Sözlüğü*. çev. Aziz Çalışlar. İstanbul: Cem Yayınevi, 1991.
- Furnham, Adrian - Levitas, James. “Factors That Motivate People to Undergo Cosmetic Surgery”. *The Canadian Journal of Plastic Surgery = Journal Canadien de Chirurgie Plastique* 20 (01 Aralık 2012), e47-e50. <https://doi.org/10.4172/plastic-surgery.1000777>
- Güner Küçükkaya, Perihan. “Estetik Cerrahinin Psikososyal Etkileri ve Hemşirelik Girişimi”. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 13/3 (01 Aralık 2011), 71-77.
<https://doi.org/10.69487/hemarge.695404>
- Gürler, Gamze. “Estetik Cerrahi Görmüş Bireyler Üzerine Bir Alan Araştırması”. *Sosyoloji Dergisi* 38 (30 Kasım 2018), 142-172.
- Hünler, Hakkı. *Estetik'in Kısa Tarihi Modern Kültür ve Sanat Üzerine Felsefi Bir Araştırma*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1998.
- Kaşıkara, Gülizar - Doğan, Uğur. “Beğenilme Arzusu: Ölçek Geliştirme, Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması”. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/2 (2017), 51-60. <https://doi.org/10.21666/muefd.345573>
- Markey, Charlotte - Markey, Patrick. “Correlates of Young Women’s Interest in Obtaining Cosmetic Surgery”. *Sex Roles* 61 (01 Ağustos 2009), 158-166.
<https://doi.org/10.1007/s11199-009-9625-5>
- Maslow, Abraham Harold. *Religions, Values and Peak Experiences*. New York, NY: Penguin Books, 1994.
- Matera, Camilla vd. “Why are Men Interested in Cosmetic Surgery Procedures? Examining the Role of Different Forms of Peer Influence, Social Comparison, Internalization, and Body Dissatisfaction”. *Body Image* 26 (01 Eylül 2018), 74-77.
<https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2018.06.003>
- Menzel, Jessie vd. “Internalization of Appearance Ideals and Cosmetic Surgery Attitudes: A Test of the Tripartite Influence Model of Body Image”. *Sex Roles* 65/7 (2011), 469-477. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-9983-7>
- Odabaşı, Sevim. “Güzelliğin On Para Etmez Şu Estetik Cerrahlar Olmasa”: Medyada Beden Politikalarının Temsili”. *Kültür ve İletişim* 11/21 (05 Haziran 2008), 53-72.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kulturveiletisim/issue/64564/985193>

- Özer, Pınar - Güzel, Şerife. “Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Medya Bağımlılığının Estetik İşlem Yaptırma Algısı ile İlişkisi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 14/40 (25 Kasım 2023), 1412-1432. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1258228>
- Özkan, İshak. “Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler”. *Düşünen Adam* 7/3 (1994), 4-9. <https://dusunenadamdergisi.org/storage/upload/pdfs/1593518091-en.pdf>
- Park, Rachel H. vd. “Beliefs and Trends of Aesthetic Surgery in South Korean Young Adults”. *Archives of Plastic Surgery* 46/6 (Kasım 2019), 612-616. <https://doi.org/10.5999/aps.2018.01172>
- Ruffle, Bradley - Shtudiner, Zeev. “Are Good-Looking People More Employable?” *Management Science* 61/8 (2015), 1760-1776.
- Sarıgül, Ufuk. *Psikoloji Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı Düzeyleri ile Beğenilme Arzusu ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İzmir Örneği*. Mersin: Çağ Üniversitesi., Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Sarwer, David B vd. “Physical Appearance and Cosmetic Medical Treatments: Physiological and Socio-Cultural Influences”. *Journal of Cosmetic Dermatology* 2/1 (2003), 29-39. <https://doi.org/10.1111/j.1473-2130.2003.00003.x>
- Sejčová, L’Uboslava. “Body Dissatisfaction”. *Human Affairs* 18/2 (01 Aralık 2008), 171-182. <https://doi.org/10.2478/v10023-008-0017-1>
- Slattey, Martin. *Sosyolojide Temek Fikirler*. çev. Ümit Tatlıcan - Gülhan Demiriz. Bursa: Sentez Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Şahin, Deniz. *Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların, Yalnızlık, Depresyon ve Beğenilme Arzusuyla İlişkisi*. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Thorpe, Simon Jonathan vd. “Reasons for Undergoing Cosmetic Surgery: A Retrospective Study”. *Sexualities, Evolution & Gender* 6/2-3 (2004), 75-96. <https://doi.org/10.1080/14616660412331303857>
- Tunalı, İsmail. *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 14. Basım, 2012.
- Türk, Gül Dilek - Bayrakçı, Serkan. “Sosyal Medya ve Toplumda Değişen Estetik İşlem Yaptırma Algısı”. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology* 10 (15 Ocak 2020). <https://doi.org/10.5824/ajit-e.2019.4.005>
- Ülken, Hilmi Ziya. *Sosyoloji Sözlüğü*. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1969.
- www.atv.com.tr. *atv Ana Haber Programı - Estetik Operasyon Ölüm Getirdi! İzle*. 2024. Erişim 06 Eylül 2024. <https://www.atv.com.tr/atv-ana-haber/ozel-haber-estetik-operasyon-olum-getirdi/ozelvideo/izle>
- www.ntv.com.tr. *Kayseri’de Estetik Operasyon Sonrası Ölüm: İhmal İddiasına Soruşturma Başlatıldı*. 2024. Erişim 06 Eylül 2024. <https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/kayseride-estetik-operasyon-sonrasi-olum-ihmal-iddiasinasorusturma-baslatildi,g3LUOHPDvUmXy0fU-Bd5xQ>
- Estetik Ameliyatın Dini Hükümü. “Din İşleri Yüksek Kurulu”. 2002. Erişim 31 Ağustos 2024. <https://kurul.diyabet.gov.tr/Karar-Mutalaa-Cevap/2945/estetik-ameliyatini-dini-hukmu>